Directeur Roland Peterson:

DOOV is geen papierwinkel meer

= door Willem van Kruijsbergen =

"Een paar jaar geleden dachten mensen bij de naam van mijn directie nog aan een stuk zeep. Nu is DOOV een begrip in de samenleving." Roland Peterson was al met pensioen, maar werd in april '95 teruggeroepen om directeur van de Directie Openbare Orde en Veiligheid te worden. Twee jaar gaf het kabinet hem om de berg van ruim negenduizend vergunningaanvragen weg te werken. Peterson deed het in negen maanden. Onder zijn leiding kwam het kantoor in San Nicolas tot stand met archiefruimte voor de dossiers van de 15.000 legale vreemdelingen die er nu op Aruba zijn. Het personeelsbestand groeide van drie naar ruim dertig en de administratie werd volledig geautomatiseerd. Hij zou met een gerust hart met pensioen kunnen gaan, want "DOOV loopt als een trein." Net als in 1989, toen hij tevreden terugtrad als commissaris van het Korps Politie Aruba. Dat bouwde hij na de invoering van de status aparte van de grond af op: "In '89 was het KPA één van de beste korpsen ter wereld. De huidige ontwikkelingen doen me pijn." Maar als directeur van DOOV heeft hij nog geen opvolger en daarom blijft hij nog even. Voorlopig dus nog geen tijd om verder te schrijven aan het boek waar hij al aan begonnen was. Een boek over zijn bijna voorbije carrière, waarin hij opklom van aspirant tot commissaris. Een boek over, zoals hij het zelf zegt, 'decisionmaking en besluiteloosheid'.

Als directeur van DOOV is Peterson ook een belangrijk adviseur van de regering op het terrein van de openbare orde en de veiligheid op het eiland. Over de instroom van vreemdelingen zegt hij: "Het is tijd voor een restrictief beleid, anders wil ik ons happy island over vijftien jaar nog wel eens zien." En over de uitlevering van eigen onderdanen: "Van kardinaal belang is dat we Arubaanse verdachten in het buitenland humane omstandigheden kunnen garanderen." Peterson gelooft dat het imago van Aruba bij de regering van de Verenigde Staten nog vóór 1 maart verbeterd zal zijn. Hoe, daar wil hij niet te veel over uitweiden, maar duidelijk is wel dat Peterson meer ziet in stille diplomatie dan in felle openlijke protesten. De Amerikanen niet verder tegen je in het harnas te jagen, lijkt hem veruit het beste.

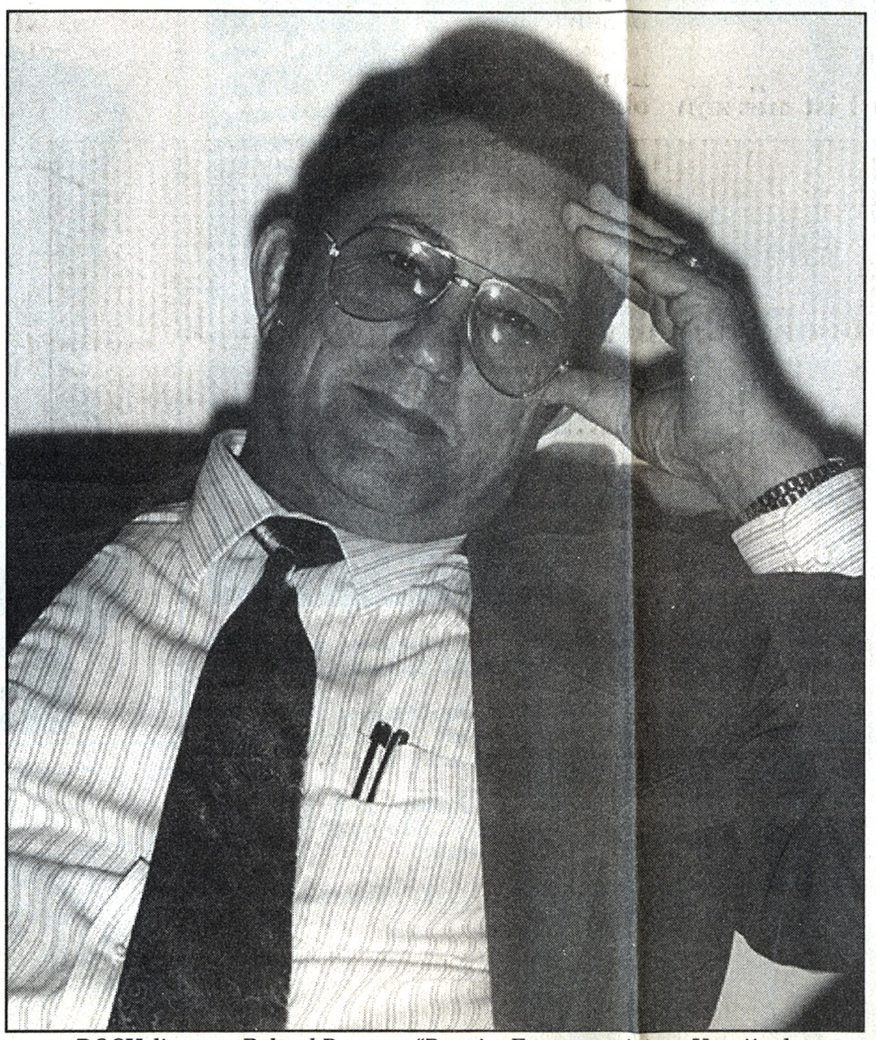

DOOV-directeur Roland Peterson: "Premier Eman en minister Vos zijn de onvermoeibare en drijvende krachten achter de invoering van de nieuwe anti-misdaadwetgeving."

CONTACTEN

Roland Peterson zetelt op de bovenste etage van het DOOV-kantoor. Op de tafel in de wachtruimte ligt een imposante berg papieren. Geen stapel verwaarloosde vergunningaanvragen, maar kerst- en nieuwjaarswensen. De afzenders geven een aardig inzicht in de sectoren van de samenleving waar DOOV contacten mee onderhoudt. Veel bedrijven schrijven dat zij zonder de medewerking van DOOV in het afgelopen jaar nooit zo succesvol zouden zijn geweest. Maar ook Justitie is ruim vertegenwoordigd. Van het OM is er een gestempelde groet met de handtekening van hoofdofficier Jacques van Eck. De politie stuurde een kaart waarop nog de naam van Lucas Rasmijn is voorgedrukt. Maar de handtekening is al van Hugo Kock. Ook van de Veiligheidsdienst is er een wens, uiteraard zonder naam of handtekening.

Vanaf 1 januari nemen de Directie Arbeid en DOOV voorlopig geen nieuwe aanvragen voor verblijfsvergunningen meer in behandeling, behalve voor specialisten en 'projectgebonden' vacatures. Vanwaar die beslissing?

'Aruba is op een punt aanbeland waarop het zich moet afvragen wat het wil. We zitten nu op 90.000 inwoners. Willen we naar de 150.000? Vrij algemeen is de overtuiging dat er een verzadigingspunt is bereikt. De economie is de afgelopen jaren veel sneller gegroeid dan verwacht. Inherent aan economische groei is nu eenmaal dat er mensen van buitenaf worden aangetrokken. Elke Arubaan die wil werken, werkt. Dat betekent dat er bij elke opening van een restaurant mensen uit het buitenland moeten komen, want op het eiland zelf zijn ze er niet.

De explosieve bevolkingsgroei heeft allerlei consequenties voor de hoeveelheid woningen die er nodig zijn. Hetzelfde geldt voor scholen, ziekenhuisbedden, wegen, noem maar op. Daarom moeten we bij de 15.000 vreemdelingen die er nu zijn, eerst pas op de plaats maken.

De gezinshereniging wordt een ernstig probleem voor Aruba. Begrijp me goed, ik heb alle begrip voor de wens om vrouw en kinderen naar Aruba te halen. Maar als we duizend vreemdelingen en hun gezinnen ongehinderd binnenlaten, moeten we over een paar jaar pakweg zesduizend banen hebben. Want de echtgenote die meekomt, wil toch eigenlijk ook een baan en de kinderen moeten vroeg of laat ook aan het werk. Het is al lastig om buitenlandse jongeren halverwege in te passen op de Arubaanse scholen. Maar als je straks ook nog eens geen baan voor hen hebt, vervallen ze tot verveling en baldadigheid. En vandaar naar criminaliteit is soms maar een kleine stap.'

Dat is het probleem. En wat is de oplossing?

'Ontmoediging. Het klinkt niet aardig, maar we moeten het de mensen in de omgeving zo moeilijk mogelijk maken om hierheen te komen. Aruba kan onmogelijk alle problemen van de regio opvangen. Bij werving in het buitenland zoeken we op de eerste plaats naar vrijgezellen. We vertellen hun dat het werk projectgebonden is. Als het werk af is, moeten ze het eiland weer verlaten. Gehuwden mogen hun vrouw en kinderen beneden de zes jaar pas na drie jaar naar Aruba halen. Kinderen boven de zes jaar worden helemaal niet meer toegelaten. Voor rijksgenoten uit de Antillen en uit Nederland gelden vanzelfsprekend soepelere regels. Die mogen hun gezin wel meenemen.

Toch vraag je je vaak af wat je moet doen. Een gastarbeider die hier een paar jaar woont. Heeft hier een huis, heeft hier een auto gekocht. Zijn kinderen zijn misschien hier geboren. Moet je die het eiland afzetten? Ik krijg hier veel schrijnende gevallen. Dan zitten ze te huilen aan je bureau. Maar van de andere kant kun je problemen verwachten als straks Arubanen werkloos raken en ze zien dat vreemdelingen wel werk hebben.'

Wat doet U met die schrijnende gevallen?

'Ik praat met ze. We kijken dan of er ondanks de afgewezen vergunning toch misschien humanitaire redenen zijn om iemand te laten blijven. Ik besef goed hoe ingrijpend zo'n afwijzing is. Daarom omschrijf ik altijd zo uitgebreid mogelijk de redenen waarom men niet kan worden toegelaten.

Die schrijnende gevallen komen veel voor bij hulpen in de huishouding. Een man met een bedlegerige vrouw en met kinderen. Die heeft dan eindelijk een geschikt iemand gevonden om voor die vrouw te zorgen. Dat is dan iemand die hier naar toe is gekomen om werk te zoeken. Dat mag niet, maar soms moet je soepel zijn. Of ik krijg hier mensen die zeggen: Onze ouders moeten 24 uur per dag in de gaten gehouden worden. Anders springt vader uit het raam of kleedt moeder zich op straat uit. 'Toevallig' zijn ze dan juist iemand tegen het lijf gelopen die kan helpen. In zulke gevallen vragen we doktersverklaringen op. We hebben heus oog voor de persoonlijke situatie van mensen.'

BUITENLANDERS

Aruba wil de komende jaren doorgroeien en zelfs nieuwe bedrijfstakken aantrekken. De vrije zone mikt bijvoorbeeld op bureaus van financieel deskundigen of ingenieurs die door de week op het vasteland werken en in de weekeinden terugkeren naar hun gezinnen op Aruba. Dat betekent toch dat er nog meer mensen van buitenaf bijkomen?

'Maar dat moet dan wel in een verantwoord tempo gebeuren. Bij die nieuwe bedrijfstakken gaat het bijvoorbeeld ook om niet-arbeidsintensieve bedrijven in de automatisering. Daarvoor moeten mensen van buiten komen, maar dat zijn er maar enkelen. We moeten steeds de gulden middenweg proberen te vinden. Je kunt als overheid niet ondernemers toestaan om een bedrijf te beginnen om ze vervolgens te verbieden mensen in dienst te nemen. Vandaar ook het gedeeltelijke moratorium op de vestiging van nieuwe bedrijven. We moeten wel af van grote bouwprojecten waarvoor tientallen of zelfs honderden bouwvakkers tegelijk worden aangetrokken. In commissieverband proberen we die grote projecten op elkaar af te stemmen, zodat de werknemers van het ene project naar het andere kunnen. Voor zo'n tweede project hoeven dan niet opnieuw gastarbeiders te komen en de bouwvakkers van het eerste project blijven langer aan het werk. Maar in de bouwwereld waar elke dag geld kost, is dat natuurlijk geen eenvoudige zaak.'

Bij DOOV denken veel werkgevers meteen aan een enorme papierwinkel. Voor werkvergunningen moet elk jaar opnieuw de hele procedure worden doorlopen. Wordt er niet overwogen om vergunningen voor een langere periode dan een jaar af te geven?

'Dat van die papierwinkel is niet juist. Ik blijf zeggen: als mensen hun huiswerk doen en zorgen dat ze de juiste documenten bij zich hebben, dan zijn ze hier binnen de kortste keren klaar. De tijd om bij het Ontvangerskantoor te gaan betalen, is langer dan de tijd die nodig is om de vergunning in orde te maken. Het imago van DOOV is ook aan het veranderen. Vroeger kregen we klachten dat alles zo lang duurde. Tegenwoordig gaat het zo snel dat werkgevers het zaakje soms niet vertrouwen: zo snel, dat kan niet, er moet iets fout zijn, denken ze dan.

Door de kleinschaligheid van het eiland kun je niet anders dan vergunningen voor een beperkte duur afgeven. Alleen onderwijzers en verpleegkundigen krijgen voor twee en drie jaar een vergunning omdat makkelijk is in te schatten dat we ook over een paar jaar nog tekorten hebben. Voor de rest geldt dat we een klein eiland zijn dat gevoelig is voor schommelingen.

Als een bouwcontract even niet doorgaat, staan er zomaar vijftig man op straat. Als in Amsterdam een hotel sluit waardoor dertig mensen zonder werk komen te zitten, is dat een betrekkelijk klein probleem. Maar hier ben je lelijk in de aap gelogeerd als je net een groep vreemdelingen een vergunning van vijf jaar hebt verleend.'

VERSCHIL

Af en toe lees je dat er een Europese Nederlander op het vliegtuig wordt gezet, zoals pas de kunstschilder David Homan. Zulke verwijderingen leiden onmiddellijk tot klachten over het verschil in behandeling in de koninkrijksdelen. Mensen zeggen dan: Arubanen komen in Nederland in een gespreid bedje, terwijl Nederlanders hier zomaar het land uitgezet kunnen worden of in een politiecel gegooid. Wat vindt U van zulke klachten?

'Als je in Rotterdam vijfduizend Arubanen loslaat, merk je dat niet eens. Maar als je hier eenzelfde aantal Nederlanders neerzet, dan zinkt het eiland. Nederlanders worden soepel behandeld. Ze mogen zes maanden blijven en als ze hier werken kunnen vrouw en kinderen meekomen. Mensen boven de 55 met voldoende bestaansmiddelen kunnen hier rentenieren. Mensen jonger dan 55 niet, want die blijken na een maand toch ineens weer een NV'tje te willen beginnen.

De plannen om Nederlanders al na vijf jaar van rechtswege toe te laten, zijn inderdaad niet doorgegaan. Ik zeg niet waar de tegenstand wel vandaan kwam, maar niet van Aruba. Het blijft dus tien jaar.

Van de verwijdering van Homan weet ik het fijne ook niet. Maar in het algemeen wil Aruba geen mensen binnenhalen met onvoldoende bestaansmiddelen, met onduidelijke bezigheden of zonder vaste verblijfplaats. Maar voor de doorsnee-Nederlander die hier woont, is er volgens mij geen vuiltje aan de lucht. Op die dag dat er een Nederlander op het vliegtuig ging, zijn er misschien 97 Haïtianen verwijderd. Toch kwam alleen die Nederlander in de krant.'

Nu U toch getallen gaat noemen: hoeveel illegalen zijn er volgens U op Aruba?

'Eigenlijk heeft DOOV niets met illegalen te maken. Dat is een zaak voor de vreemdelingenpolitie. Wij zijn ook geen opsporingsambtenaren. Maar: zeker geen duizenden zoals vaak wordt gezegd. Dat kan bijna niet want er worden er jaarlijks al omstreeks tweeduizend verwijderd.

Ik snap wel waar die verhalen vandaan komen. Het komt wel eens voor dat een Arubaan een vreemdeling wil aangeven omdat hij ruzie met hem heeft. Als hij dan de vreemdelingenpolitie belt en zegt: daar en daar werkt één illegaal, dan weet hij ook wel dat de politie niet uitrukt. Dus dat worden er dan al gauw dertig of veertig.

In het verleden waren er nogal wat malafide bedrijven – ik kan ze zo opnoemen – die wel vergunningen aanvroegen. Die kregen ze ook maar tegen hun buitenlandse werknemers zeiden ze dat DOOV de vergunning nog niet klaar had. De vergunning hielden die bedrijven achter. DOOV kreeg natuurlijk de schuld. "Ga maar niet de straat op," kregen die vreemdelingen dan te horen, "want dan pakken ze je op." Op die manier hielden ze hen afhankelijk. Bovendien spaarden ze door zulke spookvergunningen SVb-premies en belastingen uit. Daaraan heb ik nu een eind gemaakt: Sinds enkele maanden moet iedereen persoonlijk zijn eigen vergunning komen ophalen.'

CRIMINELEN

Als directeur Veiligheid moet U ook voorkomen dat buitenlandse criminelen worden toegelaten. Volgens sommigen gebruiken Zuid-Amerikaanse drugshandelaren Aruba steeds vaker om zaken te doen of hun onderlinge ruzies uit te vechten. Gaat het wel goed?

'Als wij weten dat iemand in het buitenland wordt gezocht, dan grijpen wij in op de luchthaven. Wij volgen zo iemand of leveren hem meteen uit. Dat is in het verleden altijd gebeurd en dat gebeurt ook nu. Maar we moeten natuurlijk wel weten dat er een arrestatiebevel bestaat, anders kunnen wij ook niets doen.

Doordat Aruba actief is, komen we juist in de *picture*. Andere eilanden zijn dat niet en daar hoor je dus nooit wat over. Maar als de politie niet controleert of mensen door het rode licht rijden, betekent dat niet dat het ook niet gebeurt.'

Als adviseur van de regering denkt U beslist mee over de oorsprong van Aruba's slechte imago als broeinest van criminele activiteiten. Waar komt het Amerikaanse wantrouwen tegen Arubaanse politici vandaan? Nu zijn er weer geruchten dat de premier en minister Vos vanaf half januari niet meer de VS in mogen. Om hen onder druk te zetten mee te werken aan de uitlevering van drie Arubanen. Vanaf 1 maart zouden Aruba zware maatregelen te wachten staan. Gevolg van de brief van president Clinton.

'Als een lid van de CIA de kroeg induikt met een praatjesmaker die hem allerlei sterke verhalen vertelt, kan ik ons slechte imago wel verklaren. Maar ik weet niet of het zo gaat.

Zo'n brief van de president, waarin Arubanen met name genoemd worden, is uiteraard een serieuze zaak. Maar ik denk dat de Verenigde Staten ons rechtssysteem niet altijd goed begrijpen. Zij zeggen bijvoorbeeld dat de Arubaanse regering moet meewerken aan de uitlevering van onderdanen. Maar daar beslist de rechter over, niet de regering. In de VS worden officieren van Justitie en rechters gekozen. Dat betekent dat zij gevoelig zijn voor allerlei invloeden van buitenaf. Bij ons is de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht boven elke twijfel verheven. Het is voor het kabinet onmogelijk druk uit te oefenen om gunstig of ongunstig te beschikken over een uitleveringsverzoek.

Als wij het Verdrag van Wenen over onder meer de samenwerking in de territoriale wateren pas ratificeren nadat wij de wetgeving hebben aangepast, wijken wij af van andere landen. Die ondertekenen eerst dat verdrag en voeren dan pas de nieuwe wetten in. Aruba zegt: 'Wat heb je er aan een verdrag te ratificeren tegen het stelen van fietsen als je in je eigen land nog geen wet hebt die fietsendiefstal verbiedt?' Maar sommigen denken dan dat je vóór het stelen van fietsen bent.

Premier Eman en minister Vos zijn de onvermoeibare en drijvende krachten achter de invoering van de nieuwe anti-misdaadwetgeving. Als zij van mening zijn dat hun medewerkers de zaken niet snel genoeg aanpakken en afhandelen, laten zij dat ook duidelijk merken.

We moeten niet te licht denken over zo'n uitleveringskwestie. Nederland zal zelf niet gauw uitleveren aan landen als Colombia en Singapore, juist omdat daar het gevangeniswezen onmenselijk is. Maar ook het systeem in de VS is niet best. Het Nederlandse gevangenissysteem is gericht op resocialisatie. Dat is een groot goed. De Amerikaanse gevangenis is veel meer gericht op vergelding. Verkrachting van mede-gevangenen en meer van dat soort ellende zijn aan de orde van de dag.

Ik heb in mijn carrière veelvuldig gezien wat drugs aanrichten en ik ben meteen voor strenge vervolging en uitlevering. Maar je gaat er anders over denken als het dichterbij komt: We moeten voor alle rijksgenoten zorgen dat het recht op een goede procesgang en menselijke omstandigheden is gewaarborgd.'

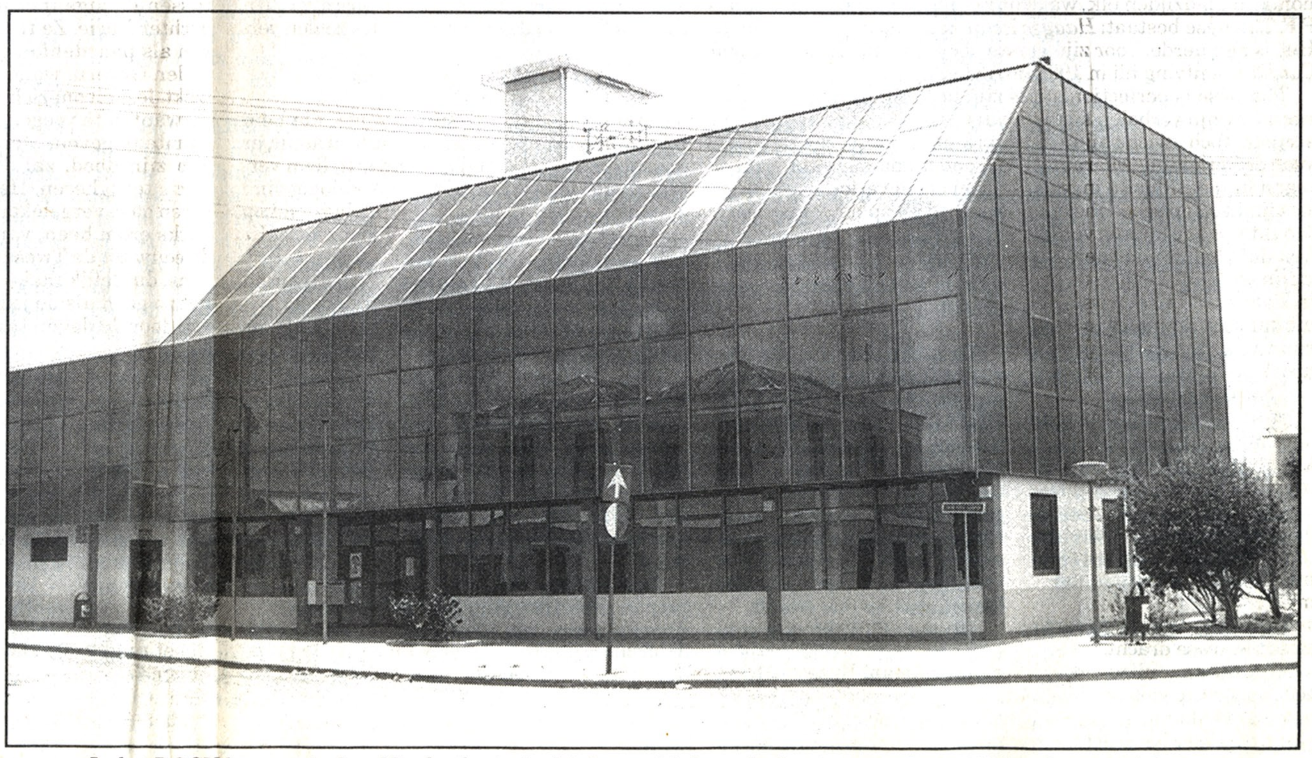

In het DOOV-kantoor in San Nicolas bevindt zich het archief met de dossiers van de 15.000 legale vreemdelingen.